

ВИСТУП

*директора Департаменту освіти і науки Запорізької облдержадміністрації
Озерової Т.Я.*

Реформування галузі освіти – це цивілізований вибір суспільства

Реформування країни та її інтеграція з європейськими державами – це першочергове завдання Президента, Верховної Ради, Уряду України та усього суспільства. Перш за все – це цивілізаційний вибір. Чи стане Україна пост-індустріальною, розвиненою сучасною державою, чи залишиться технологічно і ментально у минулому...

Реформи, розпочаті керівництвом нашої держави, мають бути підтримані суспільством і владою на місцях. Я впевнена, Україна не може зупинитись на половині дороги. Системні реформи і рух по шляху модернізації неможливі без зміни української освітньої системи та усіх її складових. Ми вже пережили дуже багато різних починань у минулі роки, але всі вони були лише «косметичним ремонтом» системи, яка дісталась нам у спадок від СРСР. Хоча спадок і непоганий, з розвиненою мережею загальноосвітніх, професійно-технічних, вищих навчальних закладів; плеядою визначних педагогів-новаторів, науковців, управлінців тощо.

Треба визнати, що освітня галузь минулого, не зважаючи на свою догматичність, консерватизм, авторитаризм та демократичний централізм усе ж мала багато позитивних ознак, хоча б з огляду на те, що ту навчально-виховну систему пройшли 90 % українців: від Президента України до мого сусіда. Але життя не стоїть на місці, розвиваються нові технології, відкриваються нові знання і, освіта, як флагман суспільства, потребує системних змін.

Керівники держави та органів місцевої влади розуміють, що реформа освіти – це не лише оновлення матеріальної бази, а й наповнення навчальних програм новим змістом, їх розвантаження, осучаснення, адаптація до потреб сьогодення. Держава веде обговорення впровадження 12-річної освіти, яка поки не сприймається суспільством. Але це не є бажанням окремих державних «мужів», а нагальна потреба сьогодення, оскільки обсяг інформації вдвічі зростає кожні п'ять років, знання потрібно оновлювати. А 12-річна школа дозволить, крім того, й створити умови для профільного навчання учнів старшої школи. Через профільність на рівні старшої школи старшокласники зможуть перевірити наскільки той чи інший профіль підготовки відповідає їх можливостям та виважено підійти до вибору професії та вищого навчального закладу.

Міністерством освіти і науки України запропонована модернізація підходів до управління сучасною школою: запровадження незалежної оцінки якості освіти, запровадження моделі незалежної сертифікації учителів, модульне підвищення кваліфікації вчителів, залежність рівня заробітної плати від кваліфікації тощо.

Очевидно, що усі ці кроки будуть реалізовуватися поступово, виважено, продумано і підготовлено. Процес розпочатий і буде йти неперервно.

Прийняття у недалекому майбутньому Верховною Радою України нового Закону «Про освіту» – це крок уперед, до європейських змін в освітньому просторі України. І тому кожному педагогічному працівникові варто особисто уважно прочитати новий проект Закону.

Якщо уважно переглянути новий проект, то уже у ст.5 «Державна політика у сфері освіти» йдеться про те, що **освіта є головним державним пріоритетом, що забезпечує інноваційний, соціально-економічний і національно-культурний розвиток суспільства**. Фінансування освіти є інвестицією у сталий розвиток суспільства.

У статті 6. визначено основні принципи та засади освітньої діяльності, як-то: забезпечення якості освіти; **забезпечення рівного доступу до освіти**; реалізація права на освіту без дискримінації за будь-якими ознаками, у тому числі за ознакою інвалідності; науковий характер освіти; єдність і наступність системи освіти; прозорість і публічність прийняття та реалізації управлінських рішень; відповідальність органів управління освітою та закладів освіти перед суспільством; свобода у виборі форм здобуття і видів освіти; академічна доброчесність та свобода... То де тут дискримінація? Відповідальність – так, право – так.

У статті 3 проекту визначено, що **кожен має право на освіту**, яке включає право здобувати освіту впродовж усього життя, право на **рівність умов доступу до освіти та знань, право на безоплатну освіту у випадках, визначених Конституцією та законами України**. Крім того зазначено, що в Україні ніхто не може бути обмежений у праві на здобуття освіти незалежно від віку, статі, стану здоров'я, громадянства, національності, ставлення до релігії, кольору шкіри, місця проживання, мови спілкування, походження, соціального і майнового стану, наявності судимості, а також інших обставин та ознак тощо.

У статті 4 йдеться, що **права на безоплатну освіту забезпечується: для дошкільної та повної загальної середньої освіти – за рахунок формування та фінансового забезпечення мережі державних та комунальних закладів** в обсязі, достатньому для забезпечення потреб в освіті усіх громадян України, іноземних громадян та осіб без громадянства, які мешкають на території України; для позашкільної, професійної та вищої освіти – за рахунок фінансування з державного та/або місцевих бюджетів закладів освіти в порядку, встановленому законодавством.

Але окремі гарячі голови підбурюють громадян, говорячи, що саме вони вимагають: забезпечити обов'язкове здобуття дошкільної, загальної середньої та позашкільної освіти... і кричать про це так, як наче б то у проекті закону передбачено щось інше.

Тому ми неодноразово зверталися до керівників органів управління освітою з проханням організувати широке обговорення усіма учасниками навчально-виховного процесу проекту нового Закону України «Про освіту». Ми живемо у демократичній державі, проект закону розміщений на сайті

МОН – відкритий для широкого обговорення: бери й читай. І дуже прикро, що ще зустрічається радянський принцип – я не читав, але я проти...

Змінюється життя, змінюється, навіть без прийнятих нових законів і освіти галузь. Поступово оновлюється матеріально-технічна база: у заклади освіти приходять не лише комп'ютери, ноутбуки, нетбуки та планшети, але й інтерактивні мультимедійні комплекси; Smart-дошки тощо. Переглядаються підходи до навчання, методики викладання; школа поступово переходить на справді особистісно-орієнтоване навчання та підготовку кожного учня до життя у суспільстві знань.

Певні здобутки мають і заклади освіти нашої області. Так, за вагомі досягнення цілий ряд навчальних закладів як міста, так і сільської місцевості, відзначені на міжнародній виставці «Сучасні заклади освіти 2015». Цього року у Всеукраїнському рейтингу Запорізька область посіла почесне сьоме місце в Україні по кількості випускників, які під час зовнішнього незалежного оцінювання отримали найвищий бал. Тож ми маємо 68 двухсотбальних сертифікатів, які отримали 67 учнів. У 2015 році нагороджено Золотими та Срібними медалями «За високі досягнення у навчанні» 530 випускників; 56 учнів шкіл області визнані переможцями Всеукраїнських учнівських олімпіад на державному рівні, 28 учнів стали кращими на Всеукраїнському рівні у конкурсі-захисті науково-дослідницьких робіт учнів-членів Малої академії наук України.

Минулий навчальний рік пройшов успішно й для наших 20 учнів-переможців конкурсів і змагань різних рівнів, за результатами яких вони стали стипендіатами Президента України та Кабінету Міністрів України.

Ми розуміємо, що наразі це справді обдаровані учні, але особливо приємно, що вони змогли зустріти на своєму шляху талановитих та творчих вчителів, які допомогли їм розкрити свої таланти і здібності.

В освітній галузі Запорізької області працює більше 5 тисяч педагогічних працівників у дошкільних навчальних закладах, майже 15 тисяч вчителів у загальноосвітніх навчальних закладах, біля 2 тисяч викладачів та майстрів у професійно-навчальних закладах, більше 7 тисяч викладачів та науковців у вищих навчальних закладах I-IV рівнів акредитації, які щоденно йдуть у класи, майстерні та аудиторії, щоб підготувати справді нове покоління нової щасливої та успішної держави.

Потужна, результативна освітня галузь області сьогодні підтримується владою на всіх рівнях. У 2015 році на галузь освіти області (без професійно-технічних та вищих навчальних закладів) виділено кошти у сумі більше ніж 3 мільярди 192 млн. грн., у т.ч. за рахунок освітньої субвенції на утримання загальноосвітніх навчальних закладів – 1 мільярд 735 млн. 800 тис грн. З цих коштів 90 % направляються на оплату праці з нарахуваннями, оплату комунальних послуг та енергоносіїв, організацію харчування вихованців та учнів, а 10 % направляється на розвиток навчальних закладів. На утримання професійно-технічних навчальних закладів області передбачено 254 млн.60 тис. грн. за рахунок субвенції на підготовку робітничих кадрів; крім того, за рахунок коштів обласного бюджету дотовано ще 28 млн. гривень. Однак, ще не

приведена у відповідність до потреб мережа цих закладів не дозволяє витрачати кошти на їх розвиток.

Безумовно, ще треба наполегливо працювати і багато чого змінити. Запорізька область взяла курс на створення безпечної, комфортної, гуманної школи радості для дітей та педагогіки співпраці з батьками, тобто, усього того, що не потребує додаткового фінансування, а лише доброї волі усіх учасників навчально-виховного процесу.

Хочу наголосити, що питання кращого життя повинно хвилювати усіх громадян, у тому числі й освітян, і кожен повинен дбати про гарне виконання своїх обов'язків, про гарне облаштування умов свого життя. Такий підхід, в якому закладено відповідальність кожного за якість свого життя - це європейський сучасний підхід. Не можна очікувати, що хтось подбає про тебе, що комусь більше, ніж тобі, потрібно буде змінити якісно твоє життя.

У новому проекті Закону України «Про освіту» зазначено, що освіта – основа інтелектуального, духовного і культурного розвитку особистості, її успішної соціалізації, економічного добробуту, запорука розвитку суспільства, об'єднаного спільними цінностями і культурою. Метою освіти є всебічний розвиток людини як особистості та найвищої суспільної цінності, розвиток її розумових і творчих здібностей, професійних знань і компетентностей, забезпечення її успішної соціалізації у мінливих соціальних умовах, сприяння розвитку особистостей, готових до свідомого суспільного вибору, діяльності в умовах громадянського суспільства заради примноження інтелектуального і культурного потенціалу Українського народу і забезпечення сталого людського розвитку в Україні.

Цей проект регулює суспільні відносини, що виникають у процесі реалізації конституційного права людини на освіту, прав та обов'язків фізичних і юридичних осіб, які беруть участь у реалізації цього права, а також повноваження органів влади у сфері освіти і науки. Ним унормовано робочий час вчителя, в який входить не тільки педагогічне навантаження, але і підготовка до уроків та інша педагогічна діяльність.

Великі сподівання ми покладаємо й на прийняті зміни у законодавстві щодо децентралізації, бо це дозволить громаді миттєво вирішувати проблеми освіти на місцях, активно продовжити процес модернізації галузі, який уже не зупинити. Процес, який підтримується громадянським суспільством, підтриманий владою та гарантований державою – має бути успішним для досягнення стратегічних цілей в реформуванні освіти і країни в цілому.